

забезпечення прав, а й потреба будувати швидше, дешевше і екологічніше за рахунок більшої стандартизації і індустріалізації, у тому числі й у разі неплатоспроможності окремих забудовників без втрати вкладених коштів інвесторами.

Таким чином, попри війну в Україні, державотворення продовжується, питання впровадження кращих практик та вироблення власних законодавчих механізмів у містобудуванні залишаються актуальними і вимагають наукових дискусій для впровадження пріоритетних стратегічних орієнтирів будівельного ринку.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Постанова Верховного суду Касаційного господарського суду по справі № 916/633/19 (ЄДРСРУ № 86438103. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/86438103>)

2. Постанова Великої Палати Верховного суду від 18 грудня 2-19 р, судова справа № 200/22329/14-ц. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/99714140>

3. Про гарантування речових прав на об'єкти нерухомого майна, які будують споруджені в майбутньому: Закон України від 15.08.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2518-20#Text>

4. Цивільний кодекс України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

5. Про встановлення мінімального розміру гарантійної частки будівництва об'єктів нерухомого майна: проект Постанови Кабінету Міністрів України URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=5229ea09-82c9-4b4b-81dd-3f69a4014060&title=ProektPostanoviKabinetuMinistrivUkrainiproVstanovlenniaMinimalnogoRozmiruGarantiinoiChastkiBudivnitstvaObktivNerukhomogoMaina>

Романадзе Луїза Джумберовна,

*к.ю.н., доцент, доцент кафедри господарського права і процесу
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ВИРІШЕННЯ СПОРІВУ СФЕРІ ЕЛЕКТРОННОЇ КОМЕРЦІЇ

Інформаційні технології все більше впливають на всі сфери суспільних відносин, у тому числі, щодо вирішення господарських спорів. Електронна комерція, яка опосередковує значну частку господарських відносин, супроводжується не тільки «традиційними» спорами

щодо якості продукції або послуг, але й новими видами спорів (наприклад, спори щодо доменних імен, віртуальних активів), які виникають в Інтернеті.

Доцільність та ефективність запровадження механізмів онлайн вирішення спорів (далі – ОВС) перебуває у центрі уваги дослідників вже понад 20 років, зокрема, аспекти формулювання певних принципів запровадження та функціонування таких механізмів, забезпечення їх доступності, відповідність процедурних правил ОВС принципу верховенства права тощо. Важливість розвитку механізмів ОВС в електронній комерції була визнана як міжнародними організаціями, так і урядами в різних правових документах. Варто згадати Керівні принципи захисту прав споживачів у контексті електронної торгівлі (Організація економічного співробітництва та розвитку, 1999 р.), Рекомендації щодо вирішення спорів зі споживачами та відшкодування збитків (Організація економічного співробітництва та розвитку, 2007 р.), у тексті яких державам-членам пропонується запровадити справедливі та сучасні механізми ОВС, використання яких не призведе до надмірних витрат сторін спору та зробить можливим вирішення транскордонних спорів. ОВС також розглядався як ефективний інструмент підвищення довіри споживачів до електронної комерції.

Робоча група III ЮНСІТРАЛ з питань ОВС у 2010-2016 р.р. працювала над розробкою процесуальних правил ОВС у транскордонних електронних комерційних угодах з 2010 по 2016 рік з метою формування набору процесуальних правил та опублікувала Технічні зауваження щодо ОВС, які відображають елементи та принципи процедур ОВС.

Розвиток ОВС відбувався у рамках державних (Virtual Magistrate, Mediate-Net, Online Ombuds Office, ECODIR) та приватних проєктів (ОВС на онлайн-платформах Amazon, eBay).

У запровадженні механізмів ОВС ключовими є наступні питання:

1) порядок звернення сторін спору до процедури ОВС (обов'язковість медіаційного чи іншого застереження щодо застосування певного механізму спорів);

2) процесуальні стандарти, що застосовуються до процедури ОВС;

3) правовий статус угоди за результатами вирішення спору онлайн та можливість приведення її до виконання.

JieZheng підкреслює, що першим викликом на шляху розвитку ОВС є розбіжності у транскордонному визнанні угод про застосування процедури ОВС, зокрема, щодо формальної, так і матеріальної дійсності таких угод за різними національними законодавствами. В англійському законодавстві для оцінки матеріальної дійсності угод щодо ОВС застосовується як фрагментарний підхід, так і законодавчі норми. Англійське законодавство менше втручається в угоди про електронні довірчі відносини B2B, в той час як для угод про електронні довірчі відносини B2C застосовується більш обмежувальний законодавчий контроль. У той час як ЄС використовує основоположний принцип ефективного судового захисту та правила захисту прав споживачів для регулювання угод ОВС, які позбавляють споживача права на доступ до суду, Китай застосовує правила стандартної форми договору для обмеження юридичної сили умов, які мають суттєвий вплив на інтереси споживача і які не представлені в явному вигляді. У зв'язку з цим, існує невизначеність щодо оцінки дійсності угод про електронні довірчі відносини, оскільки угоди про електронні довірчі відносини, які визнаються в одній юрисдикції, можуть не мати юридичної сили в іншій юрисдикції. Законодавство ЄС є більш сприятливим для споживачів, оскільки забезпечує права споживачів на вирішення спорів у транскордонних спорах у сфері електронної комерції.

Хоча здебільшого правила платформ ОВС враховують вимоги щодо швидкості та ефективності вирішення спорів, на іншому боці медалі постають питання надання сторонам спору можливості бути вислуханими та права бути повідомленими про результати розгляду. Процесуальна справедливість у підвищенні якості та легітимності процесуальних правил ОВС повинна узгоджуватися з процесуальною ефективністю у спрощенні процедури та скороченні часу на вирішення спорів.

Існує два види механізмів виконання угоди за результатами вирішення спору: публічний механізм примусового виконання, який вимагає судової підтримки, та приватний механізм примусового виконання, який залежить від правил певної платформи ОВС.

Розвиток ОВС вимагає уточнення засад щодо дійсності договірних застережень щодо застосування ОВС, покращення контролю за якістю послуг ОВС та вдосконалення механізму примусового виконання угод, укладених у результаті ОВС. Більше того, штучний інтелект, як технологічна галузь, що розвивається, впроваджується в

ОВС як наступний крок у «вдосконаленні» ОВС. Штучний інтелект застосовується для підвищення ефективності, доступності, надійності, безпеки та результативності процесів. Нещодавно ЄС визначив включення принципів прозорості та законності в розробку штучного інтелекту як пріоритет для зміцнення довіри, і саме таким чином він продовжує залишатися піонером у сфері захисту прав споживачів. Для того, щоб уможливити справжню зміну парадигми у способах вирішення спорів поза межами традиційних судових систем, ОВС слід розглядати як доповнення до «традиційних» альтернативних способів вирішення спорів, і вони повинні бути стратегічно та більш систематично пов'язані між собою.

Україна теж не стоїть осторонь процесів цифровізації онлайн вирішення спорів в сфері електронної комерції. Стрімке зростання продажів через онлайн магазини та різноманітні маркетплейси, обумовив пошук підходів до оптимізації порядку вирішення споживчих спорів – скарг/звернень споживачів до продавців у онлайн покупках. Як наслідок, в дослідженні щодо розвитку інфраструктури електронної комерції, розробленому на виконання Плану завдань і заходів з реалізації Експортної стратегії України на 2017 – 2021 роки, (схвалено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2017 року № 1017–р.), окрему увагу було приділено рекомендаціям щодо створення системи для вирішення торговельних спорів у режимі онлайн на основі підходу ЄС. Ще 2013 року в ЄС схвалено Директиву 2013/11/EU Європейського Парламенту і Ради від 21 травня 2013 року «Про альтернативне вирішення споживчих спорів» та Регламент (EU) № 524/2013 Європейського Парламенту і Ради «Про онлайн вирішення споживчих спорів». Зазначені Директива та Регламент надали рамкову структуру для подальшого розвитку концепції онлайн вирішення споживчих спорів в електронній комерції в залежності від національних особливостей відповідної держави. В Меморандумі щодо альтернативного способу вирішення споживчих спорів, що виникають у сфері електронної комерції, розробленому на виконання вищевказаного Плану завдань і заходів з реалізації Експортної стратегії України проаналізовано декілька сценаріїв, які можуть бути розглянуті Україною. Рух в напрямку створення відповідної онлайн платформи для вирішення спорів в сфері електронної комерції розпочався ще за часів пандемії, але зараз в умовах війни потреба в існуванні такої платформи набула нового значення.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Katsh E. (2001). Online dispute resolution: some lessons from the e-commerce revolution. Northern Kentucky Law Review, 28(4), 810-821.
2. Rabinovich-Einy O, Katsh E (2014) Digital Justice: Reshaping Boundaries in Online Dispute Resolution Environment. Int J Online Dispute Resolut 1: 5–36
3. Zheng J. (2020). Conceptual Settings. In: Online Resolution of E-commerce Disputes. Springer, Cham. URL: https://doi.org/10.1007/978-3-030-54120-0_2

Бабалунга Олесь Михайлович,

аспірант кафедри господарського права і процесу

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРИНЦИП «КОМПЕТЕНЦІЯ КОМПЕТЕНЦІЙ» В ТЕОРІЇ ТА ПРАКТИЦІ МІЖНАРОДНОГО КОМЕРЦІЙНОГО АРБІТРАЖУ

Одним з найбільш важливих питань в діяльності міжнародного комерційного арбітражу є питання щодо його компетенції. Слід зазначити, що в юридичній доктрині існують дискусії щодо вірного терміну для окреслення категорії справ, які відносяться на розгляд арбітражу, а саме: «юрисдикція», «арбітрабельність», «підвідомчість» чи «підсудність». Беручи за основу поняття підвідомчість, необхідно підкреслити, що для визначення категорій підвідомчих справ, можна звернутися до національних та міжнародних нормативно-правових документів. Серед них необхідно назвати Конвенцію про визнання і приведення у виконання іноземних арбітражних рішень від 10 червня 1958 року, Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж», окремі положення ЦПК та ГПК України та інші. Проаналізувавши їх положення можна дійти висновку, що вони не дають точного переліку справ, які підвідомчі МКАС, а лише визначають ознаки цих відносин (наприклад, спори мають виникати лише під час здійснення зовнішньоторговельної діяльності) та закріплюють коло справ, які належать до виключної юрисдикції національних судів. Отже, відкритим залишається питання, які справи належать до підвідомчості міжнародного комерційного арбітражу. Для відповіді на це питання використовується принцип «компетенція-компетенції», який передбачає, що арбітражні судді самі вирішують чи має арбітраж компетенцію для розгляду відповідного спору.